

BİLİŞİM ODAKLI BİR BÖLÜMDE OKUMANIN İNTERNET BAĞIMLILIĞINA ETKİSİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ARAŞTIRMA

*Mustafa KESKİNKILIÇ**
*İbrahim YILDIZ***
*Sinan KUL****

Alınış Tarihi: 06 Şubat 2015

Kabul Tarihi: 06 Nisan 2015

Öz: Bu çalışmada Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü ile İşletme Bölümü öğrencilerinin; tolerans geliştirme, kontrol kaybı, sosyal ilişkilerde bozulma, iş ve okul performanslarındaki düşüşler ve yoksunluk hissi durumlarına göre internet bağımlılığı geliştirip geliştirmedikleri; dolayısıyla okunan bölümün bilişim odaklı olup olmamasıyla, internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişkilerin var olup olmadığı karşılaştırmalı olarak araştırılmıştır. Sonuç olarak; okunmakta olan bölümün bilişim odaklı olması ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: İnternet Bağımlılığı, Yönetim Bilişim Sistemleri, Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Bilişim.

A COMPERATIVE STUDY ABOUT THE EFFECT WHICH UNDERGRADUATE EDUCATION WITH INFORMATICS BASED ON THE INTERNET ADDICTION

Abstract: In this study is expressed that students have undergraduate study where management information systems department and department of business administration in faculty of economics and administrative sciences in Ataturk University in Erzurum in Turkey whether to do grow up internet addiction according to development tolerance, loss of control, negative consequences of social relations, negative consequences of work and power, withdrawal symptoms. In this context, in this study is researched that the relationships between department of undergraduate with informatics based and internet addiction. As a result, it is stated this factors don't have significantly relations.

Keywords: Internet Addiction, Management Information Systems, Information and Communication Technologies, Informatics.

I. Giriş

Bilgi çağında yaşayan bireyler, yoğun bir şekilde bilgi sistem ve teknolojilerini kullanmaktadırlar. Toplumun her kesiminin salt bu yoğun bilgi sistem ve teknolojilerini kullanmasına bakarak, bilgi toplumu olma yolunda

* Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü.

** Arş. Gör. Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü.

*** Arş. Gör. Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü.

ilerlemek gibi son derece önemli bir sosyo-teknik süreci gerçekleştirmekte olduğu söylenebilir. Ancak bireylerin bilgi sistem ve teknolojilerini kullanarak harcadıkları zaman ile bu zaman içerisinde veri işleyerek ürettikleri katma değer olan bilgi (*information*) ve üst bilginin (*knowledge*) miktarı incelendiğinde ortaya son derece olumsuz bir sonuç çıkmaktadır. Çünkü bireylerin çoğu bilgi sistem ve teknolojilerini eğlence ve vakit geçirme amaçlı kullandıkları bir gerçektir. İşte bu yüzden eğlence ve vakit geçirme amaçlı olarak yoğun bir şekilde bilgi sistem ve teknolojilerini kullanmanın ciddi fizyolojik ve psikolojik yan etkileri ortaya çıkmaktadır. Bu yan etkilerden önemli bir tanesi internet bağımlılığıdır.

İnternet bağımlılığı “*patolojik internet kullanıcılığı*”, “*zorlayıcı internet kullanıcılığı*”, “*internet müptelalığı*”, “*problemlili internet kullanıcılığı*” ve “*kontrol edilemez internet kullanıcılığı*” gibi deyimlerle ifade edilmekte ve tüm dünyada giderek bir müptela haline dönüşen hem bireysel hem de toplumsal bir sorun olarak ele alınmaktadır. İnternet bağımlılığı ilk olarak 1995 yılında psikiyatrist Ivan Goldberg tarafından ileri sürülmüştür (Hsu vd., 2014: 2). İnternet bağımlılığında teknolojik gelişmelerin yanı sıra; bireylerin iradelerine ket vuran tüm unsurların da internet bağımlılığına neden olduğu görülmektedir. Bu unsurlar bireylerin psikolojik yapılarından ve psikolojik yapıların şekillenmesini sağlayan vücut kimyasallarındaki deformasyondan (beynin bazı bölgelerindeki bozukluklar, dopamin hormonu salgılamadaki işlev bozuklukları vs.) ileri gelmektedir. Dolayısı ile bu tür bağımlılıkların tek nedeni olarak; sadece artık kaçınılmaz olan teknolojik gelişmeleri değil, biyolojik ve kimyasal bazı faktörleri de kabul etmek gerekmektedir. Bu ise bağımlılıkların önüne geçilmesinde yanlış mecralarda gezinmeyi ve zaman kaybını önleyecektir.

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin ölçülmesi ve bilişim odaklı bir bölümde okumanın internet bağımlılığına fazladan bir etkisinin olup olmadığının araştırılmasıdır. Bunun için öncelikle internet bağımlılığı hakkında teorik bilgiler sunulmuştur. Daha sonra uygulanan anket çalışmasıyla elde edilen veriler bilgisayar ortamında işlenerek ortaya çıkan sonuçlara yer verilmiştir. Çalışmada, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü ve İşletme Bölümü öğrencileri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın neticesinde internet bağımlılığı hususunda bireylerin sosyal ve psikolojik özelliklerinin diğer faktörlere göre daha önemli olduğu ortaya konmuştur.

II. İnternet Bağımlılığı

Bağımlılık, “*özel bazı maddeler veya unsurlara fiziksel veya zihni olarak bağlanmak*” anlamına gelmektedir. İnternet bağımlılığı, genel bağımlılık tanımı çerçevesinde incelenmektedir. Nitekim internet bağımlılığı, internetin patolojik bir hal alacak kadar ve bireyin yaşantısında sağlıksız sonuçlara neden

olacak şekilde yoğun olarak kullanılmalıdır (Saryska vd., 2014: 61; Yao ve Zhong, 2014: 164; Kardefelt-Winther, 2014: 351).

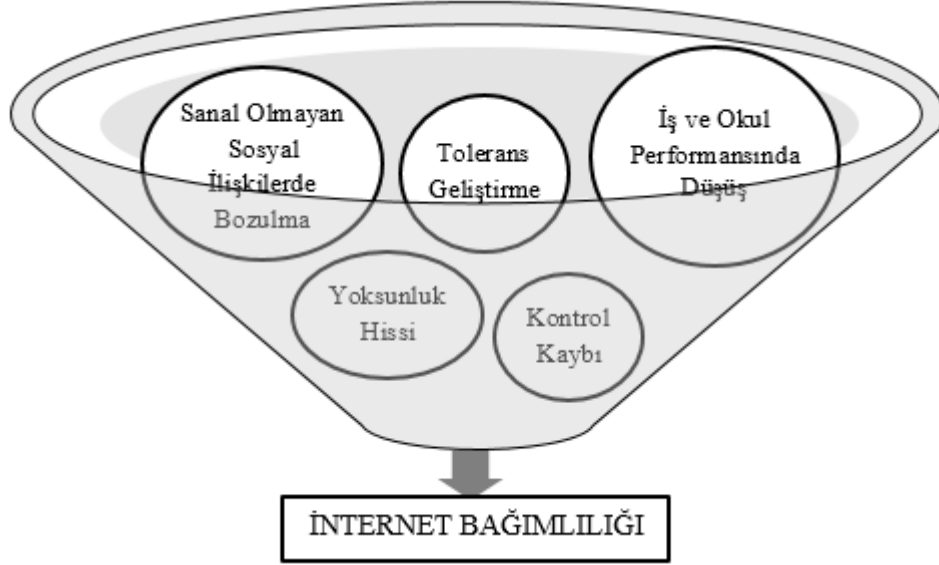
İnternet bağımlılığı, meydana getirdiği olumsuz etkiler bağlamında birçok noktada incelenebilir. Bu konuda yapılan temel araştırmalar, internet bağımlılığının gereğinden fazla internette kalma sonucunda; zaman yönetiminde başarısız olma, internet kullanımının azaltılması neticesinde huzursuzluk hissinin meydana gelmesi, sosyal ilişkilerin sanallaşması ve bunun neticesinde sosyal münasebetlerde bozulma ve çalışma hayatında başarısızlıkların yaşanması gibi faktörlerin ölçümlenebilmesi yoluyla anlaşılabileceğini öngörmektedir. Yine yapılan çalışmalar neticesinde internet bağımlılığının, gereğinden fazla online zaman geçirme yönünde irade geliştirmeye ve bu yönde toleranslı tutum sergilemeye başlayacağı ve internetten uzak kalma durumunda meydana getireceği yoksunluk hissi ile pekişeceği ortaya konmaktadır (Chang ve Law, 2008: 2600).

İnternet bağımlılığı incelenirken, bireylerin diğer psikolojik rahatsızlıklarının da dikkatle incelenmesi gerekmektedir. Bireyleri depresyona iten faktörler; hiperaktif davranış bozuklukları, sosyal yalnızlıklar, kontrol kaybı bozuklukları ve bireylerin diğer bağımlılıklarıdır. Öte yandan; anksiyete bozuklukları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozuklukları, obsesif-kompulsif ve saldırganlık gibi psikolojik bazı olumsuzluklar internet bağımlılığı ile yakinen ilişkilidir. Bunlar hem internet bağımlılığı sonuçları hem de internet bağımlılığının tetikleyicileri olarak kabul edilmektedir. Bu ise internet bağımlılığının tek nedeninin yoğun internet kullanımının olmadığını göstermektedir. Burada internetin bağımlılık davranışını tetikleyici bir pozisyonda olduğu görülmektedir. Bu ise insan makine etkileşiminin sağlıklı yürütülmesine işaret etmektedir. Nitekim yapılan diğer araştırmalar neticesinde, internet bağımlısı bireylerin beyinlerine ait kimyasal yapılarında ve beyin fonksiyonlarında bazı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir (Adiele ve Olatokun, 2014: 102; Hsu vd., 2014: 2; Sinkkonen vd., 2014: 124).

İnsan beynine ait bazı değişimlerin de etkisi ile kontrol edilemez bir hal alan internet bağımlılığı; bireylerin sosyal yaşamlarına ait kaygılarını kabullenmeleri ve kendilerini sanal olmayan sosyal yaşamlarından soyutlamaları ile daha da perçinleşir. Bu ise kendilerini ifade etmekte zorlanan, sosyal kaygıları olan, sosyal yaşamlarında yalana ve başka sahtekarlıklara başvurulan ve iş ve okul başarılarında düşüş yaşayan bireylerin ortaya çıkmasına neden olur (Rodgers vd., 2013: 56; Yu vd., 2013: 2683).

İnternet bağımlılığı; siber cinsellik ve sanal arkadaşlık eğilimi ile belirginleşir. Ayrıca internete bağlanma dürtüleri ile aşırı düzeyde online alışveriş ve internet oyunlarına başvurma sonucunda zaman ve para kayıplarının yaşanması da internet bağımlılığının belirtilerindendir. İnternet teknolojisinin sunduğu bilgi erişim kolaylığı ile bilgiye erişme isteğinin aşırı zaman alması ve bilgisayarlarla geçirilen zamanın fazlaca artması neticesinde iş ve ailevi sorumlulukların aksaması ile internet bağımlılığı ölçümlenebilir. İnternete

erişememe durumunda hissedilen agresiflik, kızgınlık ve ruhsal yorgunluk hissinin oluşması da internet bağımlılığının olumsuz sonuçlarıdır (Shaw ve Black, 2007: 355; Yu vd., 2013: 2683). Tüm bu bilgiler ışığında internet bağımlılığı; tolerans geliştirme, kontrol kaybı, sosyal ilişkilerde bozulma, iş ve okul performanslarındaki düşüşler ve yoksunluk hissi ile anlaşılabilir ve etkisi ölçülebilir (Hahn ve Jerusalem, 2010: 192;). Bu bilgiler ışığında oluşturulan şekil 1.'de araştırmanın modeli sunulmuştur.

Şekil 1: Araştırma Modeli

III. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilişim Sistemleri ve İşletme Bölümleri Lisans Öğrencileri Üzerinde Uygulama

Çalışmanın uygulama kısmında; Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilişim Sistemleri ve İşletme Bölümlerinde Lisans eğitimi gören 1. ve 2. sınıf öğrencileri evren olarak ele alınmıştır. Bu iki bölümün karşılaştırılmasının sebebi; bu iki bölümün birbirleri ile bilişim odaklı olup olmamalarına göre farklılaşıyor olmalarıdır. Her iki bölüme ait misyon ifadelerinden bu durum açıkça görülmektedir. Sadece 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin evren olarak kabul edilmesinin sebebi ise Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümünün an itibariyle (2013 yılı) 3. sınıf öğrencilerinin olmayışındır.

Araştırmada ileri sürülen hipotezler aşağıdadır:

H₀: Okunan lisans programı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişkiler söz konusudur.

H₁: Okunan lisans programı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişkiler söz konusu değildir.

Bu evrene ait öğrenci sayısı 825'dir; 0,05 hata payı ile hesaplanan örneklem büyüklüğü ise 263'tür. Araştırmanın uygulanmasına 270 öğrenciyi anket formu dağıtılmış ve 189 öğrencinin araştırmaya katılımı sağlanmıştır. Anketlerin geri dönüşüm oranı yaklaşık olarak % 70'dir.

Araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, katılımcıların demografik bilgilerine yönelik sorular (cinsiyet, okunan bölüm, mezun olunan lise programı türü, günlük internet kullanım süresi, internete bağlanmak için kullanılan vasıtalar ve internet ortamında gerçek kimliğin saklanması sıklığı) sorulmuştur. İkinci bölümde ise Hahn ve Jerusalem (2001) tarafından geliştirilmiş olan 'Skala zur Erfassung der Internetsucht' internet bağımlılık ölçeği uygulanmıştır. Bu bölümde 5'li Likert Ölçeği (Hiçbir Zaman, Nadiren, Bazen, Genellikle, Her Zaman) kullanılmıştır.

Araştırmada frekans ve yüzde, cronbach alfa analizi, bağımsız örneklem için t testi, Tukey testi, Lsd testi olmak üzere 5 test uygulanmıştır. Bu testler SPSS 20 paket programı ile yapılmıştır.

Araştırmada uygulanan anket çalışmasının güvenilirliğini anlayabilmek için uygulanan Cronbach Alfa katsayısı katsayısı 0,90 olarak bulunmuştur. Bu diğer analizlere devam edilebileceğini göstermektedir. Araştırmada kullanılan kontrol kaybı, düşük performans (okul ve özel yaşamında), sosyal ilişkilerde olumsuzluk, bağımlılığa tolerans geliştirme ve yoksunluk hissi faktörlerine ilişkin Alfa Cronbach katsayıları hesaplanmıştır. Bunlara ait değerler sırası ile: 0,76; 0,84; 0,82; 0,83; 0,76 olarak hesaplanmıştır. Cronbach alfa düzeylerinin yeterli olması internet bağımlılığı faktörlerinin sağlıklı olarak ölçümlendiğini ispatlamaktadır. Tablo 1 buna ait verileri göstermektedir.

Tablo 1: Faktör Değişkenlerine Ait Cronbach Alfa Katsayıları

Faktör Değişkenlerine Ait Cronbach Alfa Katsayıları	
Kontrol Kaybı	0,76
İş-okul ve özel yaşamda performans düşüklüğü	0,84
Sanal olmayan sosyal ilişkilerde bozulma	0,82
Tolerans Geliştirme	0,83
Yoksunluk Hissi	0,76

A. Araştırmanın Bulguları

Uygulanan anket sonucunda; katılımcıların cinsiyeti, mezun oldukları lise türü, okumakta oldukları bölüm, günlük internet kullanım saatleri, internete bağlanırken kullandıkları araçlar ve internet etkinliklerinde gerçek kimliklerini ne sıklıkla gizlediklerine dair sorulara yönelik bulgular aşağıdaki Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Bağımsız Değişkenlere Ait Frekans Değerleri

		N	%
Cinsiyet	Kadın	81	42,86
	Erkek	108	57,14
Mezun olunan lise türü	Bilişim ve Teknik Lise	25	13,23
	Teknik olmayan Lise	164	86,77
Okunmakta olan bölüm	Yönetim Bilişim Sistemleri	89	47,09
	İşletme	100	52,91
Günde kaç saat internet kullanıldığı	1 saat ve daha az	55	29,10
	1-3 saat	58	30,69
	4-6 saat	55	29,10
	7 ve daha fazla	21	11,11
İnternet bağlantısının en fazla hangi araçla sağlandığı	Taşınabilir cihazlar	164	86,77
	Masaüstü bilgisayarlar	25	13,23
İnternet ortamındaki etkinliklerde gerçek kimliğin ne sıklıkla gizlendiği	Hiçbir zaman	37	19,58
	Nadiren	56	29,63
	Arada sırada	52	27,51
	Çoğunlukla	34	17,99
	Her zaman	10	5,29

Bağımsız değişkenlere yönelik frekans değerlerinin verildiği tablo 3.2.'ye göre; araştırma evreninin taşıdığı özellikler bakımından homojen olduğu söylenebilir. Kadın-erkek dağılımının birbirine yakın olması, okunmakta olan bölüm değişkenine ait dağılımın dengeli olması, günlük internet kullanımının değişkenlere göre dağılımının birbirine yakın olması bu sonucu desteklemektedir.

İnternet bağımlılığı faktörleri olan kontrol kaybı, düşük performans, sosyal ilişkilerde bozulma, tolerans geliştirme ve yoksunluk hissi ölçekleri ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkilerin niteliğinin saptanabilmesi için uygulanan bağımsız örneklem t testi ve ANOVA varyans testlerine ait sonuçlar şöyledir:

- Cinsiyet değişkeni ile internet bağımlılığı faktörleri arasındaki ilişkinin saptanabilmesi için uygulanan t testi sonucuna göre, 0,05 önem düzeyinde, cinsiyet değişkeni ile internet bağımlılığı faktörlerinden

olumsuz sosyal ilişkiler ve düşük performans faktörleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

- Diğer faktörlerle anlamlı bir ilişki söz konusu değildir. Buna göre;
- ✓ İnternetin sosyal ilişkiler ve okul performansı üzerindeki olumsuz etkisi erkeklerde daha fazla görülmektedir. Bu sonuca, cinsiyet değişkeni faktörlerinin ilgili bağımlı değişken faktörlerine yönelik ortalama değerlerinden ulaşılmıştır (\bar{X} [Kadın, Erkek]= [1,4218; 1,7226]; \bar{X} = [1,5273; 1,8904]). Buna ilişkin sonuçlar Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3: Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

		N	Ortalama	Standart Sapma	t	Anlamlılık Düzeyi
Yoksunluk Hissi	Kadın	81	2,3333	0,8935	0,19	P>0,05 Anlamlı Değil
	Erkek	108	2,5251	1,0421		
Kontrol Kaybı	Kadın	81	2,6455	0,9583	0,25	P>0,05 Anlamlı Değil
	Erkek	108	2,5000	0,8406		
Tolerans Geliştirme	Kadın	81	2,7000	1,0976	0,29	P>0,05 Anlamlı Değil
	Erkek	108	2,7534	1,0082		
Sosyal İlişkilerde Bozulma	Kadın	81	1,4318	0,5579	0,002	P<0,05 Anlamlı
	Erkek	108	1,7226	0,9461		
Okul Performansında Düşüş	Kadın	81	1,5273	0,6449	0,001	P<0,05 Anlamlı
	Erkek	108	1,8904	1,0061		

- Okunmakta olan bölüm, mezun olunan lise türü ve internete taşınabilir cihazlarla bağlanıp bağlanmama değişkenleri ile internet bağımlılığı faktörleri arasındaki ilişkinin saptanabilmesi için uygulanan t testi sonuçlarına göre bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.
- Buna ilişkin göstergeler Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Bağımsız Değişkenlere Ait Bağımsız t testi ve Varyans Analizi Sonuçları

	Bölüm	Lise Türü	İnternet Bağlantısı İçin Kullanılan vasıta
	t	t	t
Tolerans Geliştirme	0,911	0,389	0,984
Kontrol kaybı	0,712	0,712	0,065
Sosyal ilişkilerde bozulma	0,745	0,298	0,959
Düşük Performans	0,631	0,563	0,711
Yoksunluk Hissi	0,261	0,660	0,399

- Günlük internet kullanımı değişkeni ile internet bağımlılığı faktörleri arasındaki ilişkinin saptanabilmesi için uygulanan ANOVA testi sonucunda; internet bağımlılığı faktörleri olan yoksunluk hissi, kontrol kaybı, tolerans geliştirme ve düşük performans ölçekleri arasında, 0,05 önem düzeyinde, anlamlı ve doğrusal yönlü ilişkiler bulunmuştur.
- Sosyal ilişkilerde bozulma faktörü ile bu değişken arasında herhangi bir ilişki saptanamamıştır. Saptanan ilişkilerin ne düzeyde olduğunun ortaya çıkarılması için uygulanan LSD ve Tukey testleri yapılmıştır. Buna göre;
 - ✓ İnternete 1 saatten daha az bağlanan bireylerin daha fazla bağlanan bireylere göre daha az yoksunluk hissi geliştirdikleri, kontrol kaybı yaşadıkları ve bağımlılığa karşı daha az tolerans geliştirdikleri ortaya çıkmıştır.
 - ✓ İnternette 1 saatten daha az bağlı kalanların, daha fazla bağlı kalanlara göre, okul performanslarında daha az düşüş yaşadıkları görülmüştür ve günlük internet kullanımının arttığı nispette bu ilişkinin devam ettiği ortaya çıkmıştır.
 - ✓ Bu sonuçlara, 1 saatten daha az internette bağlı kalma değişkeni ile diğer üç değişken arasındaki ortalama farklarından ulaşılmıştır (I-J= -,8577; I-J= -,93694; I-J= -1,1586).
 - ✓ Tüm bu sonuçlara göre; günlük internet kullanımı arttıkça internet bağımlılığının olumsuz sonuçlarının daha fazla ortaya çıktığı söylenebilir.
 - ✓ Buna ilişkin göstergeler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Günlük İnternet Kullanımına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		N	Ortalama	Standart Sapma	Varyans	Anlamlılık Düzeyi
Yoksunluk Hissi	1 saat ve daha az	55	1,7748	0,6623	0,000	P<0,05 Anlamlı
	1-3 saat	58	2,6325	0,8746		
	4-6 saat	55	2,7117	0,9134		
	7 saat ve daha fazla	21	2,9333	1,2922		
Kontrol Kaybı	1 saat ve daha az	55	2,0405	0,7229	0,000	P<0,05 Anlamlı
	1-3 saat	58	2,8397	0,8341		
	4-6 saat	55	2,6284	0,7606		
	7 saat ve daha fazla	21	2,9667	1,1759		
Tolerans Geliştirme	1 saat ve daha az	55	2,2027	0,9945	0,000	P<0,05 Anlamlı
	1-3 saat	58	2,9551	0,9680		
	4-6 saat	55	2,7027	0,9425		
	7 saat ve daha fazla	21	3,5167	0,9841		
Sosyal İlişkilerde Bozulma	1 saat ve daha az	55	1,4324	0,7630	0,313	P>0,05 Anlamlı Değil
	1-3 saat	58	1,7051	0,8715		
	4-6 saat	55	1,5541	0,6350		
	7 saat ve daha fazla	21	1,8333	1,1087		
Okul Performansında Düşüş	1 saat ve daha az	55	1,4932	0,8927	0,017	P<0,05 Anlamlı
	1-3 saat	58	1,7885	0,9150		
	4-6 saat	55	1,6757	0,6315		
	7 saat ve daha fazla	21	2,3333	1,0965		

İnternet ortamında gerçek kimliğin saklanması ile internet bağımlılığı faktörleri arasındaki ilişkinin saptanabilmesi için uygulanan ANOVA testine göre; bu ölçek ile internet bağımlılığı faktörleri (yoksunluk hissi, sosyal ilişkilerde bozulma, düşük performans) arasında, 0.05 önem düzeyinde, anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

- Bu ilişkinin düzeyinin saptanabilmesi için uygulanan LSD ve Tukey testleri sonucunda;

İnternette gerçek kimliğin saklanmasının internet bağımlılığının sonuçlarından olan yoksunluk hissini artırması, sosyal ilişkilerde ve okul performansında olumsuzluklar yaşanmasına neden olduğu ortaya çıkmıştır.

- Tablo 6'da buna ilişkin göstergelere yer verilmiştir.

Tablo 6: İnternet Ortamında Gerçek Kimliğini Saklama Tutumuna Ait Varyans Analizi Sonuçları

		N	Ortalama	Standart Sapma	VARYANS	Anlamlılık Düzeyi
Yoksunluk Hissi	Hiçbir Zaman	37	2,0533	1,0916	0,031	P<0,05 Anlamlı
	Nadiren	56	2,2807	0,7455		
	Ara Sıra	52	2,5524	1,0160		
	Çoğunlukla	34	2,8551	0,7966		
	Her Zaman	10	2,8095	1,5379		
Kontrol Kaybı	Hiçbir Zaman	37	2,2900	1,0274	0,544	P>0,05 Anlamlı Değil
	Nadiren	56	2,5789	0,8119		
	Ara Sıra	52	2,6714	0,7568		
	Çoğunlukla	34	2,6304	0,8557		
	Her Zaman	10	2,6786	1,4910		
Tolerans Geliştirme	Hiçbir Zaman	37	2,3300	1,0225	0,204	P>0,05 Anlamlı Değil
	Nadiren	56	2,8224	0,9880		
	Ara Sıra	52	2,8143	1,0278		
	Çoğunlukla	34	2,7283	1,0250		
	Her Zaman	10	3,2500	1,3919		
Sosyal İlişkilerde Bozulma	Hiçbir Zaman	37	1,3200	0,5473	0,028	P<0,05 Anlamlı
	Nadiren	56	1,4474	0,5005		
	Ara Sıra	52	1,6429	0,7053		
	Çoğunlukla	34	1,9348	1,1536		
	Her Zaman	10	2,0714	1,5392		
Okul Performansında Düşüş	Hiçbir Zaman	37	1,3400	0,4835	0,004	P<0,05 Anlamlı
	Nadiren	56	1,5132	0,6177		
	Ara Sıra	52	1,9214	0,8549		
	Çoğunlukla	34	2,1196	1,1379		
	Her Zaman	10	2,1429	1,5736		

IV. Sonuç ve Değerlendirme

Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin ölçüldüğü ve ilgili ölçeklere göre hipotezlerin öne sürüldüğü ve test edildiği, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü ve Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü öğrencilerinin çalışma evreni olarak ele alındığı bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmış ve genel bir değerlendirme yapılmıştır.

- Cinsiyet değişkeni ile internet bağımlılığı faktörleri arasındaki ilişkinin saptanabilmesi için uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucuna göre; internet bağımlılığından dolayı erkeklerin, bayanlara göre, okul

başarılarında daha fazla performans düşüklükleri yaşadıkları ve sosyal yaşamlarının internet kullanımının fazla olmasından dolayı olumsuz etkilendiği görülmektedir.

- Günlük internet kullanımının artması ile internet bağımlılığına karşı tolerans geliştirildiği, kontrol kaybının olduğu, okul performansında düşüş görüldüğü ve yoksunluk hissinin meydana geldiği kanıtlanmaktadır.
- Sosyal medyada ve diğer sanal ortamlarda bireylerin gerçek kimliklerini saklamaları neticesinde sosyal ilişkilerinin olumsuz etkilendiği, okul performanslarının düştüğü ve yoksunluk hissinin meydana geldiği anlaşılmaktadır.
- İşletme bölümü veya Yönetim Bilişim Sistemleri bölüm öğrencisi olmanın, mezun olunan lise programının ve internete bağlanmak için taşınabilir cihazların kullanılıp kullanılmamasının internet bağımlılık faktörleri ile ilişkisinin olmadığı görülmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki gibi değerlendirilebilir:

Yukarıdaki bilgiler ışığında; bilişim ağırlıklı olan yönetim bilişim sistemleri bölüm öğrencilerinin de bilişim ağırlıklı olmayan işletme bölüm öğrencilerinin de bilişim teknolojilerine (özellikle internete) bilinçli olarak yaklaştığını söylemek mümkündür. Bu sonucun daha iyi anlaşılabilmesi için Y kuşağı özelliklerinin incelenmesi gerekir. Y Kuşağı, 1980-2000 yılları arasında doğan günümüz gençleridir. Bu kuşak için internet kuşağı, echo-boomers, millennial, dijital kuşak ve nexters tabirleri kullanılabilir. Yaklaşık üçte ikisinin beş yaşından önce bilgisayarla tanıştığı Y Kuşağı gençleri; iyimser olmaları, durumlar ve olaylar karşısında net tavırlar sergilemeleri ve eğitim düzeyi yüksek ebeveynlere sahip olmaları ile kendilerinden önceki kuşaklardan ayrılmaktadırlar. Bilgiye hızlı ulaşabilmenin yollarını çok iyi bilen bu kuşak gençleri, özgürlüklerine düşkün olmalarına rağmen hedeflerine ulaşmak adına iyi bir takım üyesi de olabilmektedirler (Adıgüzel vd., 2014: 173-174). Bu ise araştırma evrenine tabi olan üniversite öğrencilerinin mezun oldukları lise programlarının ve okumakta oldukları bölümlerin bilişim temelli olup olmamasının, kendilerinin bilgiye erişebilmelerinde temel kriter olmayabileceğini göstermektedir. Nitekim katılımcıların büyük çoğunluğunun taşınabilir cihazlara (akıllı telefon, laptop, tablet vs.) sahiptirler ve internete kolaylıkla erişebilmektedirler. Bu da gerekli imkânların sağlanması durumunda, Y kuşağı gençlerinin bilişim teknolojilerine yaklaşımlarının ölçülü olduğunu ispatlamaktadır. Buna bağlı olarak; internette geçirilen zamanın artması ile internet bağımlılığının da artması internet bağımlılığı ile mücadelede bireysel çabaların önemine işaret etmektedir. İnternete bağlanılmadığı durumlarda

bireyde yoksunluk hissinin oluşması, internete bağlanma kararlarında kontrol kaybı yaşanması ve okul performansının düşmesi internette geçirilen zamanın artması neticesinde meydana gelmektedir. Öte yandan bireylerin, internetteki sosyal medya ve sanal platformlarda gerçek kimliklerini saklamaları ve internette kendilerini daha rahat ettikleri karakterlere bürünmeleri, bireyleri internete daha fazla bağlamaktadır. Bu ise bireylerin gerçek hayattaki sosyal ilişkilerinde bozulmaya ve deformasyona neden olmaktadır. Tüm bu sonuçlar; internet bağımlılığında bireyin davranışsal, sosyal ve psikolojik özelliklerinin önemine vurgu yapmaktadır.

Bireysel bazı zafiyetler ve karakteristik özelliklerin şekillendirdiği internet bağımlılığının engellenebilmesi için bireye yönelmek gerekmektedir. Sağlam karakterli ve irade sahibi bireylerin internetle olan ilişkilerinde daha özgüvenli oldukları anlaşılabilmektedir. Nitekim yapılan araştırmaların sonuçlarına göre; internet bağımlılığında online olarak geçirilen zamanın artmasında teknolojik gelişmelerin etkisine işaret edildiği gibi, bireysel bazı özelliklerin de öneminden bahsedilmektedir. Sosyal yaşamında tatminkâr ilişkiler kuramayan ve kendisini ifade edebileceği platformlardan henüz uzakta bulunan, psikolojik olarak kendileri ile uyumsuz, kendileri ile barışık olmayan bireylerin farklı karakterler takınarak kendilerini rahat hissedebilecekleri sosyal ilişkileri sanal ortamlarda geliştirmeleri internet bağımlılığının sosyal ve psikolojik sonuçlarına işaret etmektedir.

Sonuç olarak; hem Y kuşağı gençlerinin hem de diğer internet kullanıcılarının internet bağımlılığının olumsuz sonuçlarından emin olabilmeleri için sadece, akademik ve örgün öğretim yolu ile verilecek eğitimlerin yeterli olmayabileceği anlaşılmaktadır. Diğer saiklere karşı geliştirilen bağımlılık durumlarında olduğu gibi, internet bağımlılığında da bireylerin sosyal ve psikolojik özelliklerinin önemi büyüktür. Bu bağlamda; internet bağımlılığı ile mücadelede başarılı olabilmek için, günümüzün artık vazgeçilmez bir olgusu haline gelen teknolojik gelişmeleri sorumlu tutmak yerine daha gerçekçi ve insan odaklı çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu ise okul öncesi eğitimden ileri dönemlere yönelik uygulanan eğitime kadar, sorumluluk sahibi bireylerin yetiştirilmesine odaklanılmasını gerekli kılmaktadır.

Daha önemli ve ulvi değerlerin amaç olarak edinilmesi, sosyal sorumluluk projeleri ile bireylerin kendilerini ifade edebilmeleri, yeteneklerini ve özel becerilerini sergileyebilecekleri mecralara erişebilmeleri internette geçirilecek süreyi azaltabilir ve farklı karakterlerle sanal ortamlarda var olma isteğini köreltebilir. Bunun için özellikle Y kuşağı gençlerinin okul haricinde kendilerini kanıtlayabilecekleri imkânların genişletilmesi önemlidir. Bunun için kısmi zamanlı iş imkânları, sanatsal faaliyetlerin icra edilebildiği kuruluşların olması ve sportif faaliyet imkânlarının çeşitlendirilmesi gerekir.

Böylece Y kuşağına ait özelliklerden iş dünyası başta olmak üzere çeşitli kurum ve kuruluşlar faydalanabilirler. Ayrıca gençler sanal ortamın

dışındaki gerçek hayatta kendilerini kanıtlayabilirler. Böylece internet bağımlılığının olumsuz sonuçlarından uzak kalabilirler.

Kaynaklar

- Adiele, I. ve Olatokun, W. (2014), “**Prevalence and Determinants of Internet Addiction among Adolescents**”, *Computers in Human Behavior*, 31, ss. 100–110.
- Adıgüzel, O., Batur, H. Z. ve Ekşili, N. (2014), “**Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı ile Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar**”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 19, ss. 162-182.
- Chang, M. K. ve Law, S. P. M. (2008), “**Factor structure for Young’s Internet Addiction Test: A Confirmatory Study**”, *Computers in Human Behavior*, 24, ss. 2597–2619.
- Hahn, A. ve Jerusalem, M. (2010), “**Die Internetsuchtskala (ISS): Psychometrische Eigenschaften und Validität**”, *Prävention, Diagnostik und Therapie von Computerspielabhängigkeit*, ss. 185-204.
- Hsu, W., Lin, S. S. J., Cheng, S., Tseng, Y. ve Chiu, N. (2014), “**Examining the Diagnostic Criteria for Internet Addiction: Expert Validation**”, *Journal of the Formosan Medical Association*, ss. 1-5.
<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/addicted>; Erişim Tarihi: 03.09.2014
- Kardefelt-Winther, D. (2014), “**A Conceptual and Methodological Critique of Internet Addiction Research: Towards a Model of Compensatory Internet Use**”, *Computers in Human Behavior*, 31, ss. 351–354.
- Rodgers, R. F., Melioli, T., Laconi, S., Bui, E. ve Chabrol, H. (2013), “**Internet Addiction Symptoms, Disordered Eating and Body Image Avoidance**”, *Behavior, and Social Networking*, 16 (1), ss. 56-60.
- Sariyska, R., Reuter, M., Bey, K., Sha, P., Li, M., Chen, Y., Liu, W., Zhu, Y., Li, C., Suárez-Rivillas, A., Feldmann, M., Hellmann, M., Keiper, J., Markett, S., Young, K. S. ve Montag, C. (2014), “**Self-Esteem, Personality and Internet Addiction: A Cross-Cultural Comparison Study**”, *Personality and Individual Differences*, 61–62, ss. 28–33.
- Shaw, M. ve Black, D. W., (2008), “**Internet Addiction Definition, Assessment, Epidemiology and Clinical Management**”, *CNSDrugs*, 22(5), ss. 353-345.
- Sinkkonen, H., Puhakka, H. ve Meriläinen, M. (2014), “**Internet Use and Addiction among Finnish Adolescents (15–19 Years)**”, *Journal of Adolescence*, 37, ss. 123–131.

- Yao, M. Z. ve Zhong, Z. (2014)., “**Loneliness, Social Contacts and Internet Addiction: A Cross-Lagged Panel Study**”, *Computers in Human Behavior*, 30, ss. 164–170.
- Yu, J. J., Kim, H. ve Hay, I. (2013), “**Understanding Adolescents’ Problematic Internet Use From A Social/Cognitive and Addiction Research Framework**”, *Computers in Human Behavior*, 29, ss. 2682–2689.